

چهاردهم آبان ماه ۱۳۷۴

گفتگوی پروانه فروهر با گزارشگر رادیو صدای ایرانیان

شامگاه یکشنبه، چهاردهم آبان ماه، پروانه فروهر با دکتر سیامک شجاعی، استاد دانشگاه و تهیه‌کننده‌ی برنامه‌ی رادیو صدای ایرانیان، که در ایالت‌هایی از آمریکا پخش می‌گردد، گفت‌وگوشنود تلفنی داشت که متن آن در زیر آورده می‌شود.

گزارشگر: شنوندگان ارجمند، همان طور که در شروع برنامه خدمت شما عزیزان عرض کردیم، امروز گفتگویی خواهیم داشت با خانم فروهر، که در تهران تشریف دارند. آقای داریوش فروهر معرف حضور هم‌هی شما عزیزان هستند. هفته‌ی گذشته هم، به طور مفصل، خدمت شما عرض کردیم که حزب ملت ایران اخیراً فراخوانی را صادر کرده که از مردم ایران خواسته انتخابات مجلس شورای اسلامی را تحریم کنند و در آن شرکت نکنند؛ همان طور از تمام مردم ایران و فعالان سیاسی خواسته شده که با همدیگر متحد شوند و جبهه‌ای را برای رسیدن به دموکراسی و مردم‌سالاری تأسیس کنند.

آقای داریوش فروهر در خارج از کشور هستند و دوران نقاهت را می‌گذرانند، هفته‌ی گذشته گفتم مورد عمل جراحی قرار گرفته‌اند؛ اما همسرشان، خانم پروانه فروهر، کماکان در تهران باقی مانده‌اند تا مسئولیت‌های، در مرحله‌ی اول، خانوادگی و همین طور مسئولیت‌های اجتماعی و سیاسی خود را عمل کنند. هم‌اکنون خانم پروانه فروهر روی خط تلفن ما هستند از تهران. اجازه بدهید من پرحرفی نکنم و خدمت خانم فروهر سلام عرض کنم.

پروانه فروهر: خواهش می‌کنم. من هم سلام می‌کنم.

گزارشگر: روز شما به خیر. من تصور می‌کنم الان ساعت حدود هفت شب در تهران باشد. صدای شما به طور زنده و مستقیم در سراسر منطقه‌ی نیویورک و نیوجرسی پخش می‌شود و فرصت مناسبی است تا با هم‌میهنان دوران‌میهن خود سخنانی داشته باشید. استدعا می‌کنم بفرمایید حال آقای داریوش فروهر چطور است؟

پروانه فروهر: من صبح که با ایشان صحبت کردم خدا را شکر رو به بهبود است.

گزارشگر: هنوز در بیمارستان هستند؟

پروانه فروهر: پریروز، از بیمارستان به هتل کنار بیمارستان آمده‌اند و ده روز باید زیر نظر پزشک جراح باشند. **گزارشگر:** امیدوارم هر چه زودتر بهبودی کامل حاصل شود و ایشان باز با نیروی هر چه بیشتر به صف مبارزان راه آزادی بپیوندند.

خانم فروهر، استدعا می‌کنم یک گزارش درمورد فعالیت‌های اخیر حزب ملت ایران در داخل کشور و همین طور اوضاع سیاسی داخل کشور به هم‌میهنانتان در اینجا بدهید تا بعد به مسائل دیگر بپردازیم.

پروانه فروهر: اولاً، خوشحال هستم که از این طریق می‌توانم با هم‌میهنان عزیزم گفتگویی داشته باشم و حضور

همه سلام دارم؛ ثانیاً، حزب ملت ایران هیچ گاه تلاش در راستای رسیدن به مردم‌سالاری را قطع نکرده تا حالا شروع کرده باشد، منتها اینک در بزنگاهی است که ضرورت دارد این پیکار هر چه گسترده‌تر بشود. ما اعلامیه‌ای داده‌ایم که، در آن فراخوان، از تمامی نیروهای سلطه‌ستیز و ایستاده‌به‌خود و غیروابسته خواستار همبستگی برای رسیدن به مردم‌سالاری شده‌ایم... [در اینجا برای بار دوم رابطه‌ی تلفنی قطع گردید.]

گزارشگر: نمی‌دانم خانم فروهر چرا ارتباط با شما قطع می‌شود. به هر حال، ما هم مثل شما همیشه در تلاش برای مردم‌سالاری هستیم و به سادگی از رو نمی‌رویم و مجدداً و مجدداً سعی می‌کنیم تا صدای شما را بشنویم. من مایل هستم که شما خودتان سریع‌تر همه‌ی فرمایشاتتان را به گوش هم‌میهنان برسانید.

پروانه فروهر: حزب ملت ایران خیلی پیش‌پیش‌شرط‌های لازم را برای انجام یک انتخابات واقعی اعلام کرد؛ ولی نه تنها هیچ توجهی به آن نشد، که بر دامنه‌ی محدودیت‌های فردی و اجتماعی افزوده گردید و واقعاً امروز شرایطی پدید آمده که درست کشور به گونه‌ی یک سرزمین اشغال‌شده است؛ و اگر خیلی خوش‌بین باور کنیم که یک بامداد، با تسلیم شدن به خواست‌های ملّی، این نظام واپس‌گرا در راستای برگزاری یک انتخابات آزاد اقدام‌های عملی و به دور از زدوبند و تبلیغات را آغاز خواهد کرد، حتی اگر چنین تصور کنیم، زمان دیگر فرصت چنین کاری را نمی‌دهد؛ چون برای جلب اعتماد مردمی که هفده سال دروغ شنیده‌اند، زیر تیغ سانسور و ممیزی بوده‌اند، همه‌ی واقعیت‌ها برایشان دگرگون جلوه داده شده، فقر، گرسنگی، نبود بهداشت، این همه قرضی که به بار آمده، که شامل نسل‌های آینده هم می‌شود، به صورت خوش‌بختی و رفاه و سربلندی تبلیغ شده، دیگر خیلی دیر است که باور مردم را بتوانند جلب کنند. در این صورت، انتخاباتی در پیش نخواهد بود، روزبه‌روز هم سردمداران جمهوری اسلامی از مردم بیشتر می‌برند. به همین دلایلی که گفتم، آنچه که در پیش است یک نمایش انتخابات است و، اگر در آن شرکت کنیم، زینت‌بخش یکه‌تازی می‌شویم و بر آن صحنه می‌گذاریم.

گزارشگر: خانم فروهر، اخیراً گروه‌های بسیار زیادی، چه در داخل کشور و چه در خارج، از فراخوان حزب ملت ایران پشتیبانی کرده‌اند. آیا هنوز هم از هم‌میهنان مبارز حمایتشان را دریافت می‌کنید؟ و فعالیت‌هایی که دانشجویان در داخل کشور داشته‌اند این روزهای اخیر به چه دلیل بوده و به‌طورکلی از کجا ناشی می‌شود، به عقیده‌ی شما؟

پروانه فروهر: بدون تردید، نسل جوان را برای همیشه نمی‌شود در سانسور نگه‌داشت، دنبال فرصت می‌گردد تا دیدگاه‌ها و نظرها را بیان کند، گاهی به بهانه‌ی مسائل رفاهی و گاهی به بهانه‌های دیگر؛ ولی به هر صورت این جوشش درونی سر می‌زند و امروز شاهدش هستیم که بدون تردید در آینده بیشتر شاهد خواهیم بود.

گزارشگر: بعضی از هم‌میهنان شما در خارج از کشور نگران هستند که مبادا این فعالیت‌هایی که اخیراً در داخل به چشم می‌خورد، به‌خصوص از سوی انجمن‌های دانشجویان مسلمان، باز هم ریشه‌های مذهبی داشته باشد و مبادا که این برخوردها فقط رقابتی است بین جناح‌های مختلف برای تقسیم قدرت. آیا این نگرانی پایه و اساس دارد و یا اینکه حقیقتاً در ایران چاره‌ای نیست جز اینکه - حالا به صورت اسلامی یا غیراسلامی - جز اینکه از این طریق برای رسیدن به مردم‌سالاری مبارزه کرد؟

پروانه فروهر: حتی اگر که این تصور را داشته باشید، در این میان این مردم هستند که بهره می‌گیرند؛ حتی اگر تصور کنید که این ناشی از برخوردهای درونی است، ولی به هر صورت فضائی باز می‌شود که مردم نفس بکشند و دیدگاه‌هایشان را بیان کنند؛ و وقتی چنان فضائی ایجاد شد، جایی برای دوز و کلک‌بازی نخواهد ماند.

گزارشگر: خانم فروهر، به عقیده‌ی شما، اگر فرصتی پیش بیاید در ایران که انتخاباتی آزاد انجام بشود، چه گروهی، چه دسته‌ای یا، به‌طورکلی، چه طرز تفکری شانس بیشتری برای در دست گرفتن سرنوشت ملّی خواهد داشت؟ به‌طورکلی، از نظر سیاسی، اقتصادی یا سیاست‌های خارجی، به اعتقاد شما، مردم ایران خواهان چه هستند؟

پروانه فروهر: برای ایجاد چنان انتخاباتی، اول باید یک فضای سیاسی باز پدید آید، مردم احساس ایمنی قضائی کنند، این جو وحشت از بین برود. آن وقت، در چنان فضائی، مردم فرصت دارند دیدگاه‌هایشان را به منصفی ظهور برسانند؛ و من، چون عمیقاً به دموکراسی باور دارم، نمی‌توانم پیش‌داوری کنم چه خواهد شد در آینده، این را مردم هستند که تعیین خواهند کرد. آنچه که تردیدی نیست این است که مردم خواهان آزادی هستند، خواهان مردمسالاری هستند و آزادی و استقلال دو بال جدانشدنی از یکدیگرند، یکی نباشد دیگری هم ناقص خواهد شد.

گزارشگر: اینجا جا دارد، خانم فروهر، من به شما تبریک بگویم. البته من می‌دانم که شما سال‌هاست که فعالیت‌های سیاسی داشته‌اید، برای آزادی مبارزه کرده‌اید؛ اما این روزها، در کنار آقای داریوش فروهر، واقعاً وزنه‌ی بسیار سنگینی شده‌اید و چشم امید بسیاری از هم‌میهنانتان در داخل و خارج از کشور. اجازه بدهید ما کمی با نظرات شخص خود شما آشنا بشویم. به اعتقاد شما، در صورت برقراری دموکراسی و یک حکومت مردمسالار، راه رسیدن به منافع و مصالح ملی ایران، راه رسیدن به آسایش ملی چیست، از نظرهای مختلف، از دیدگاه اجتماعی، اقتصادی، از دیدگاه سیاست خارجی و غیره؟ همان طور که عرض کردم، ما خیلی در خارج از کشور خوشحالیم و امیدواریم به نیروهای تازه‌نفس و نیروهایی که کار مبارزه‌ی سیاسی را ادامه می‌دهند و تداومش را بیمه می‌کنند و در صحنه هستند؛ و به اعتقاد من، شما یکی از آن شخصیت‌های برجسته هستید؛ و شخصاً من حساب سرکار و آقای فروهر را این روزها جدا کرده‌ام و هر کدام از شما را به عنوان یک شخصیت مستقل سیاسی نگاه می‌کنم. این است که واقعاً مایل هستیم با افکار و نظرات سرکار آشنا بشویم. اگر که صلاح می‌دانید، استدعا می‌کنم توضیحات بیشتری در این مورد به هم‌میهنانتان بدهید.

پروانه فروهر: من از نوجوانی مشربی را که انتخاب کردم مشرب سخت‌گیر و ریاضت‌آمیز ناسیونالیسم بوده. در چنین مکتبی، هرگز و هرگز، پیش‌داوری برای مسائل اجتماعی نمی‌توانیم داشته باشیم. این مکتب طبیعی در برخورد با مسائل اجتماعی در همان جایگاه تاریخی است که تصمیم می‌گیرد چه شیوه‌ای در پیش بگیرد. باید دید، ان‌شاءالله، زمانی که مردم به مردمسالاری برسند، تمامی نیروهای گریخته از این سرزمین برای یاری رساندن به آن باز گردند، همه همت و غیرت کنیم و ایران ویران شوربخت کنونی را از این وضع به در آوریم، این‌ها همه مسائلی است که در آن بزنگاه باید با آن برخورد بشود. از حالا نمی‌شود گفت چه کسانی در چه جایگاه‌ها قرار خواهند گرفت، چه کسانی چه کارهایی خواهند کرد، چه شیوه‌هایی در پیش خواهیم گرفت. آن چنان آشفته‌بازاری است سرزمین ما، آن چنان آسیب‌دیده که باید واقعاً درون این غرقاب بود، لمسش کرد، دردها را از نزدیک احساس نمود و برایش درمان پیدا کرد. امید که به چنان روزی برسیم.

گزارشگر: ان‌شاءالله، خانم فروهر. من کاملاً با فرمایش شما موافقم، واقعاً نمی‌شود الان دقیقاً جزئیات کارهایی را که باید انجام بشود حتی فکرش را کرد؛ اما باز ما در طول این هفده سال، هجده سال گذشته با مسائلی مواجه شده‌ایم که حقیقتاً مردم ایران را کمی شکاک کرده. خاطرتان اگر باشد، وقتی آیت‌الله خمینی هم در پاریس تشریف داشتند، خبرنگاران از ایشان سؤال می‌کردند که برای آینده‌ی ایران چه تصمیمی دارید، چه برنامه‌ای دارید، ایشان مرتب می‌گفتند باید کارشناسان نظر بدهند. بنده خودم خاطریم هست که به گوش خودم شنیدم که می‌گفتند در مورد زنان باید چه کرد، می‌گفتند باید آزادی داد، در مورد ارتش باید چه کرد، می‌گفتند باید کارشناسان نظامی نظر بدهند؛ اما به محض اینکه بر اریکه‌ی قدرت سوار شدند، به جز من و من و منی که با خدا در تماسم، صحبت دیگری

شنیده نشد. این است که - حقیقتاً شما یک فعال سیاسی هستید و مبارز و باتجربه - می‌دانید که مردم انتظار دارند تا حدی هم شده با افکار شخصیت‌های سیاسی آشنا بشوند؛ چون در غیر این صورت جو خارج از کشور طوری شده که همه تقریباً از ریسمان سیاه و سفید وحشت دارند و، علی‌رغم همه‌ی فداکاری‌هایی که می‌کنند شما و شخصیت‌های مختلف داخل کشور، معمولاً به ما می‌گویند که ای بابا شاید این‌ها هم از خودشان هستند، و الا چطور می‌توانند با این جرئت، با این جسارت، از داخل انتقاد کنند و کسی هم با آن‌ها کاری نداشته باشد. هرچند که من خودم حقیقتاً عصبانی می‌شوم و خونم از شنیدن یک چنین اظهاراتی به جوش می‌آید، اما باز به کمک شما و مبارزانی که در داخل تشریف دارند احتیاج داریم تا بتوانیم این مسائل را بیشتر توجیه کنیم. این است که باز استدعا می‌کنم از حضورتان کمی روشن‌تر در مورد آرمان‌ها و آرزوهای سیاسی شخص خودتان، که من تصور می‌کنم بشود شما را از رهبران سیاسی ایران قلمداد کرد، با مردم صحبت کنید. فرصت بسیار مناسبی است.

پروانه فروهر: من گفتم به شما عضو یک سازمان سیاسی هستم. حزب ملت ایران دارای مرام‌نامه است، کلیه‌ی دیدگاه‌هایش را در تمامی زمینه‌ها بیان کرده؛ ولی همان طور که اول توضیح دادم، مسائل اجتماعی را واقعاً بسیار می‌شود که باید روزمره تصمیم‌گیری کرد. چگونه می‌شود شما از پیش نسخه‌ای داشته باشید برای موقعیتی که آن را نمی‌شناسید - موقعیتی که بسیاری چیزهایش برایتان گنگ است، در تاریکی است؛ برای اینکه اینجا همه چیز تقریباً می‌شود گفت که دروغین و زیر سانسور است، در این صورت، از پیش نمی‌توانید تعیین کنید. اگر هم این گفتار شما، که در مورد همسرم هم شنیدم - به هنگامی که با او صحبت می‌کردید هم، این حرف زده شد - خوب چنین هست. من خوب یادم است که، در دانشگاه، برای نخستین بار پس از سال‌ها سکوت، سخنرانی کرده بودم و به دنبال آن زندانی شدم، دانشجویان در دانشگاه تحصن کردند و نخستین خواست آن‌ها آزادی من بود؛ بسیاری اما می‌گفتند که از خودشان است. این وضع متأسفانه در سرزمین‌هایی که دموکراسی را نچشیده‌اند، مردم یاد نگرفته‌اند که به هم اعتماد کنند، این طور است و هیچ جای خون به جوش آمدن و نگران شدن هم نیست. ما آن قدر باید بایستیم و سر اندیشه‌هایمان آن قدر پافشاری کنیم تا بالاخره مردم به ما نمره بدهند. یادتان باشد مصدق، که پیشوای ماست، همین راه را رفت. آن قدر ایستادگی کرد تا سرانجام مردم به صورت یگانه و یگانه‌ی دوران او را پذیرفتند. این است که باید مقاومت کرد، باید ادامه داد، نباید هراسید، نباید رنجیده‌مخاطر شد، این‌ها هست. در سرزمینی به‌سر می‌بریم که مردم را نسبت به هم بیگانه کرده‌اند، آن‌هایی هم که دور از ما هستند نسبت به ما بیگانه‌اند؛ زیرا در گذشته هم هرگز فرصت داده نشد تا انسان‌ها در این کشور اعتبار واقعی خود را نشان بدهند. امید که در آینده چنین شود.

گزارشگر: خانم فروهر، فرصت زیادی برای ما باقی نمانده. اجازه بدهید از شما سؤال کنم که انتظار شما یا حزب ملت ایران از هم‌میهنان خارج از کشور چیست؟ ما در خارج از کشور چه کاری می‌توانیم بکنیم؟ و، به‌طور کلی، آیا از فعالیت افراد و یا گروه‌های خارج از کشور برای رسیدن به مردم‌سالاری راضی هستید؟ کم و کسرهای کجاست؟ راهنمایی کنید ما را.

پروانه فروهر: خوش‌بختانه این موج جدیدی که به‌پاخاسته تا حد زیادی ارضاکنده است، مردم دارند صدای ما را پاسخ می‌دهند؛ و این جای سپاس‌گزاری بسیار است، در همه جای دنیا، اروپا، آمریکا. اینجا هم صدای ما وقتی به‌درستی منتشر شد پاسخ خواهیم داشت؛ سرانجام راستی است که چیره می‌شود، سرانجام نور است که پیروز می‌شود و سرانجام حقیقت است که خود را نشان می‌دهد، بدون تردید. من انجام وظیفه می‌کنم در راه میهنی که

نرهدرهی وجودم عاشقانه آن را دوست دارد، دارم برای آزادی تلاش می‌کنم که، در هر کجای دنیا، کسی آن را فریاد زند با او احساس همدلی و هم‌نوایی می‌کنم. در این صورت، طلب‌کار چیزی نیستم؛ تقاضایم این است که، اگر صدای ما را صدای راستی و صداقت تشخیص می‌دهند، به آن پاسخ گویند.

گزارشگر: من از شما سپاس‌گزارم که در برنامه‌ی امروز شرکت کردید؛ و استدعا می‌کنم، اگر فرمایش دیگری دارید، میکروفن در اختیار شماست و هزاران نفر همین لحظه صدای شما را در آمریکا می‌شنوند. هر فرمایشی دارید بفرمایید.

پروانه فروهر: با زیباترین احساس برای همه‌ی آن هزاران نفری که صدای مرا گوش می‌دهند، ای کاش من هم می‌توانستم صدای آن‌ها را بشنوم. امید که روزی صدای یکدیگر را واقعاً دریابیم و قدر هم را بدانیم. همین، حرف دیگری ندارم، و با سپاس از شما که به من این فرصت را دادید.

گزارشگر: بسیار سپاس‌گزارم که در برنامه شرکت فرمودید. با مشکلاتی که برای شما وجود دارد تا صدایتان را به گوش ما برسانید کاملاً آشنا هستم و جرئت و شهامت و جسارت شما را تقدیر می‌کنم و سپاس‌گزارم. سلام هم‌میهنان را در خارج از کشور به آقای فروهر برسانید. به امید روزهای بهتر برای ملت ایران، شب به خیر.

پروانه فروهر: شب و روز شما به خیر.